

CLAUDINE MONTEIL

ÖZGÜRLÜK
ÂŞIKLARI

JEAN-PAUL SARTRE İLE SIMONE DE BEAUVOIR'IN
20. YÜZYIL SERÜVENİ

YAŞAMÖYKÜSÜ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
ELİF GÖKTEKE

Claudine Monteil
ÖZGÜRLÜK
ÂŞIKLARI

Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir'ın
20. Yüzyıl Serüveni

Can Yayınları: 1486

Yaşam: 97

Les amants de la libert , Claudine Monteil

  Editions n 1, 1999

  Can Sanat Yayınları Ltd.  ti., 2005

Bu kitabın yayın hakları

Onk Ajans aracılığıyla alınmıŐtır.

1. basım : Haziran 2005

Yayına Hazırlayan: Esra  zdođan

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi

Kapak Düzeni: Semih  zcan

Dizgi: Geleng l  akır

Düzelti: Fulya T kel

Kapak Baskı:  etin Ofset

İ  Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0564-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĐITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Claudine Monteil
ÖZGÜRLÜK
ÂŞIKLARI

Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir'ın
20. Yüzyıl Serüveni

YAŞAMÖYKÜSÜ

Fransızca aslından çeviren
ELİF GÖKTEKE

CAN YAYINLARI

Claudine Monteil, 1949'da doğdu. Fransa'nın önde gelen kadın hakları aktivistlerinden biri olan Monteil, doktora çalışmasını 1984 yılında Nice Üniversitesi'nde Simone de Beauvoir üstüne yaptı. Sonradan yakın bir dostluk kurduğu Beauvoir'la birlikte uzun yıllar kadın hakları uğrunda savaşım verdi. 1980'de yayınlanan *Simone de Beauvoir: Le Movement des Femmes* (Simone de Beauvoir: Kadın Hareketi) adlı kitabında, Beauvoir'ın kadın hareketi içindeki etkinliklerini ve yerini anlattı. Monteil'in bir başka önemli kitabı da, Beauvoir ile kız kardeşi ressam ve feminist Hélène de Beauvoir'ın yaşam öykülerini anlattığı *Les soeur Beauvoir*'dir (Beauvoir Kardeşler). Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir'ın 20. yüzyıldaki düşünsel ve yazınsal serüvenlerini anlattığı *Les amants de la liberté* (Özgürlük Aşıkları) adlı yapıtı ise 1995'te yayınlandı.

Elif Gökteke, 1970 yılında Ankara'da doğdu. Editörlük ve çevirmenlik yapıyor. Aralarında Gustave Flaubert, Jules Verne, Tristan Tzara, Bohumil Hrabal, Olivier Rolin'in de bulunduğu birçok yazarın yapıtını dilimize kazandırdı.

Hélène de Beauvoir ve Lionel de Roulet'yi sevgileriyle kuşatan Annick, Carol, Cecelia, Chantal, Michel, Monique, Sandro, Thérèse, Victor ve Yolanda'ya;

Hélène Benbaruk, Rebecca Chalker, Emmanuelle Escal, Liliane Lazar, Philippe Legrand, Michèle Mazier, Patrick Pommier, Jacqueline Rey, Judith ve Norman Stein ve Anne Zelensky'ye;

Ömrünün otuz beşinci yılında, hastalıkla yaşama sevincini kırılan Françoise Montangon'un anısına.

Bu anlatı Simone de Beauvoir ve Jean-Paul Sartre'in yaşamından özgürce esinlenilerek yazılmıştır.

Hélène de Beauvoir'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Bu kitaptaki birçok bölüm, onun yaşamının son yirmi beş yılı boyunca, çoğunlukla müteveffa eşi Lionel de Roulet eşliğinde yaptığımız sohbetlerden doğdu.

Elbette, Simone de Beauvoir'la yaşamının son on altı yılında yaptığım görüşmelerin de bu kitaba pek çok katkısı oldu. O yıllarda Fransa'da kadın hakları konusunda birlikte çetin bir savaşım veriyorduk. Onun yapıtlarını ve siyasal bağlanma'sını* ele aldığım doktora çalışmamla ilgili yorumlarının çok yararı dokundu.

Ayrıca, araştırmalarımda bana yardımcı olan Simone de Beauvoir Derneği'nin başkanı Yolanda Astarita Patterson ile derneğin sekreteri Liliane Lazar'a da teşekkür borçluyum. XX. yüzyıl ve Soğuk Savaş uzmanı tarihçiler Claire Mouradian ile Françoise Thom'un saptamaları benim için son derece değerliydi. Isabelle Stal, Jean-Paul Sartre'in felsefi yapıtları konusundaki eleştirel bakışını paylaştı benimle. Rebecca Chalker ve Cecelia Yoder destek ve cesaret verdiler. Patrick Pommier metni yayınlanmadan önce okuma inceliğini gösterdi. Hepsinin katkısı son derece değerli.

* Bu kitapta, Fransızca'da 'çağının dünyasına, toplumuna ait olduğunun bilincine vararak, basit bir seyirci konumunda kalmayı reddeden, düşüncesini (/sanatını) bir davanın hizmetine sunan entelektüelin (/sanatçının) edimi ya da tavrı' anlamı taşıyan engagement sözcüğünün karşılığı olarak 'bağlanma' terimi kullanılmıştır. (Çev.)

Her iki yazar üstüne ek bilgi isteyen okurlar kitabın sonundaki bibliyografyaya başvurabilir. Özellikle Michel Contat ve Michel Rybalka'nın yazılarından, Sartre'ın roman türündeki yapıtlarına ilişkin Pléiade dizisinden çıkan ve yazarın hem felsefesine hem de hayat arkadaşına ilişkin temel bilgiler içeren ciltten, Annie Cohen-Solal'in Sartre biyografisinden ve Deirdre Bair'ın Simone de Beauvoir biyografisinden yararlanabilirler.

Son olarak da Simone de Beauvoir'ın anıları, hem Sartre-Beauvoir çiftinin yaşamı hem de XX. yüzyıl tarihi konusunda tükenmez bir bilgi ve düşünce kaynağıdır.

Claudine Monteil

Binanın kapısı boğuk bir gürültüyle kapandı. Paris'e inceden inceye yağmur yağıyordu. Nisan ayı serin geçiyordu. Bej yağmurluğuna sarınmış Simone de Beauvoir küçük adımlarla Schoelcher Sokağı'ndan Raspail Bulvarı'na doğru yürüdü. Birden çıkan şiddetli rüzgâr, tozları ve polenleri savurdu, onu Vavin Kavşağı'nın tam ortasında yakaladı; yetmiş yedi yıl önce burada, La Rotonde Kahvesi'nin üstündeki, ailesine ait apartman dairesinde doğmuştu Beauvoir. Kaldırımı çıkınca adımlarını yavaşlattı, saatine baktı. Randevusuna gecikmesi söz konusu değildi. Çocukluğundan beri değişmez takıntılarından biriydi dakiklik. En küçük gecikme onu endişeye boğardı.

Yolu uzatmak için yeterince zamanı vardı. Edgar-Quinet Bulvarı'na doğru saptı, Montparnasse Mezarlığı'nın duvarları boyunca ilerledi ve ana kapıdan bu sessizlik mekânına dalıverdi. Sağ tarafta, hayat arkadaşının ebedi istirahatgâhı bulunuyordu, gösterişsiz, sade.

Rüzgâr sert esiyor, bulutları sürüklüyordu. Paris'in sol yakası üstünde bulutlar dağıldı, gökyüzü açıldı. Ağaçlı yollarda gezinenler vardı. Bahçıvanlar ve ameleler işleriyle uğraşıyorlardı. Kimsenin onun varlığına aldıracağı yoktu. Gönlünde onca değerli yer tutan mezarın önünde tek randevusu olan Beauvoir değildi: Japonlar ellerinde bir kitap, fotoğraf çektiriyordu; az ötede bir grup genç gevezelik ediyordu. Ziyaretçilerden hiçbiri onu tanımamıştı. Kendini belli etmeden orada bulunanlara yaklaştı, anıtın karşısına konmuş küçük banka oturdu, sağanağın ilk damllarına aldırmadı.

Düşünceleri oradan oraya sürükleniyordu.

Sartre'in onu kederiyle baş başa bırakarak göçüp gittiği 15 Nisan 1980'den beri beş yıl geçmişti. Mezar taşına, yazarın adı siyah harflerle kazınmıştı. Altına boş bir alan bırakılmıştı. Günün birinde bu boş yere, ömrünün elli bir yılını paylaşan erkeğin adının yanı başına onun adı gelecekti belki.

Artık yanıtları bilen bir tek oydu, aralarındaki hiç bitmeyen diyalog, monoloğa dönmüştü. Sartre'a seslenmeyi çok arzuluyordu ama biraz beklemeyi, ziyaretçilere bakıp oyalanmayı, konuşmalarını dinlemeyi yeğledi. Genç bir kadın tanıdı onu. Fısıldaşmalar yükseldi ve küçük topluluk onu anılarıyla bırakarak geri çekildi.

Sonunda Sartre'la baş başa kalmıştı. Bir güneş ışını yüzünü okşarken, 'Yine de güzel bir hayatımız oldu,' diye mırıldandı kendi kendine.

Vakit ilerliyordu.

Ayağa kalkmak için temkinli bir el hareketiyle bankın arkasına tutundu ve La Coupole'de kendisini bekleyen öğle yemeğine doğru, güçsüz adımlarla uzaklaştı.

I. Bölüm Tanışma

Büyük acılarını çabucak unuttur yüzyıllar, o acılar yaşanırken ölümcül oldukları sanılsa da. 1905'te Fransa, ülkeye silinmez damgasını vuran şu ağır bunalımlardan biriyle sarsılıyordu. Laik cumhuriyetçilerin iktidara geldiği 1879 tarihinden beri, Dreyfus olayıyla ilişkili çatışmalardan yeni kurtulmuş bir toplumda Devlet ile Kilise arasındaki sıkı bağlar gevşemişti. Kilise savaştan yenik çıkıyordu. Napolyon'un papayla imzaladığı anlaşma Katolikliği 'Fransızların çoğunluğunun dini' ilan etmişti. Yeni bir yasa bu kararnameyi yürürlükten kaldırıyor, inananlara toplanma, konuşma ve unvan seçme özgürlüğü güvencesi vermekle yetiniyordu. Pahalya mal olan bir özgürlüktü bu. Devlet'i Kilise'ye bağlayan geleneksel bağlar aynı vesileyle, büyük bir gümbürtüyle koptu. Kilise bu arada o zamana dek sahip olduğu avantajları, simgesel ve somut nüfuzunu kaybedecekti.

Sarsıntı geçiren Fransa'da Katolikler direnç gösterdi ve sayısız olay yaşandı. Brötanya'da inançlılar ellerine silah aldı; Bask ülkesinde kiliselerin girişine ayı zincirlediler.¹ Kilise mensupları geceleri çan kulelerinde nöbet tutuyordu. Ülke bu bunalımın üstesinden nasıl gelecekti? Kilise'nin çöküşüne mi tanık olunuyordu yoksa?

Jean-Paul Sartre, 21 Haziran 1905'te, kavganın en kıızıdığı sırada doğdu. Babası Jean-Baptiste Sartre uzak ufuklar hayal ediyordu. Deniz Harp Okulu'nu bitirdi, deniz subayı oldu, yolculuklar yaptı, Anne-Marie Schweit-

¹ Adrien Dansette, *Histoire religieuse de la France contemporaine* [Çağdaş Fransa'nın Dinsel Tarihi], Cilt 2, Flammarion, 1948, s. 359.

CLAUDINE MONTEIL

ÖZGÜRLÜK
ÂŞIKLARI

YAŞAMÖYKÜSÜ

Simone de Beauvoir ile Jean-Paul Sartre'in birlikteliği, 20. yüzyılı bir uçtan öbür uca geçen bir aşk hikâyesi, bir dava yoldaşlığı. Aralarındaki, evlilikten çok daha güçlü bir bağ; başka aşkların, uzun ayrılıkların koparamadığı bir ilişki. İnsan hakları savunuculuğundan özgürlük yoluna adanmış bir edebiyata, Cezayir bağımsızlık savaşı ve Vietnam'dan kadınların özgürleşme hareketine kadar birçok kültürel kavgada, siyasal davada birlikte savaşarak güçlendirdikleri bir can yoldaşlığı. Beauvoir'la birlikte uzun yıllar kadın hakları uğrunda savaşım vermiş olan **Claudine Monteil**, bu iki özgürlük âşığının çapraz yaşamöyküsünde, hem büyük bir aşk öyküsünü romansı öğelerle dile getiriyor, hem de 20. yüzyıla damgasını vurmuş iki aydının yazınsal ve düşünsel serüvenlerini aktarıyor. *Özgürlük Âşıkları*'nın öyküsünü, Elif Gökteke'nin Türkçesiyle sunuyoruz.

ISBN 978-975-07-0564-9

9 789750 705649

<http://www.cazayinlari.com>